

Paweł Pelc

Emerytury częściowe dla ubezpieczonych w FUS i KRUS

Paweł Pelc

Radca prawny, wiceprezes Agencji Ratingu Społecznego; ekspert w zakresie rynku kapitałowego, funduszy emerytalnych, banków, zakładów ubezpieczeń i innych instytucji finansowych, a także nadzoru nad nimi; ekspert prawa wyznaniowego.

Partial Old Age Benefits for Insured by Social Security Fund and by Peasants' Social Security Fund

In the year 2012 it was decided to increase retirement age in Poland up to 67 year. Part of that regulation was new institution – partial old age benefit for insured below the new retirement age. Partial old age benefit was introduced for insured in 'common' system (for employees) as well as in peasants separate system. However regulations related to partial old age benefits in both systems are different. In case of peasants system, the partial old age benefit is equal 50% of the old age benefit due in the retirement age and the payment of the old age benefit has no influence into the level of the old age benefit due in the retirement age, while in case of 'common' system the partial old age benefit is lower than 50% of the old age benefit due in the retirement age, as only part of the sources taken into consideration to calculate the old age benefit is taken into consideration (assets saved in open pension funds and contributions registered on special subaccount in Social Security Institute are omitted), as well as the payment of the partial old age benefit reduces the level of the old age benefit due in the retirement age. As there are significant differences between 'common' (Defined Contribution, PAYG and capitalized) system and peasants one (Defined Benefit, PAYG), there is no reason for creating incentives to use partial old age benefit in peasants system and the same time disincentives in 'common' system. Based on that consideration it is justified to claim that the regulations related to partial old age benefit are not in line with constitutional rule of democratic state ruled by law and guaranties of equality before the law. As there is vacatio legis period up to 1st January 2013, there is still time for corrections.

Reforma emerytalna z lat 1997–1999¹, a w szczególności definiu-

jąca krąg ubezpieczonych ustawa z dnia z 13 października 1998 r.

¹ Szerzej na temat reformy i jej kontekstu: Urząd Nadzoru nad Funduszami Emerytalnym, *Bezpieczeństwo dzięki konkurencji. Ocena realizacji reformy emerytalnej*, Warszawa 2000, s 6–26;

T. Szumlicz, *Ubezpieczenie społeczne, teoria dla praktyki*, Bydgoszcz–Warszawa 2005, s. 159–180; Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Reformy Zabezpieczenia Społecznego, *Bezpieczeństwo*

o systemie ubezpieczeń społecznych² przewidywały objęcie powszechnym systemem emerytalnym wszystkich ubezpieczonych³ z wyjątkiem rolników ubezpieczonych w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), w którym składka stanowiła całkowicie marginesowy element finansowania świadczeń⁴, sędziów, którym systemem zaopatrzeniowy gwarantowała Konstytucja RP z 1997 r.⁵, a także prokuratorów. Mimo tych wyłączeń deklarowanym celem reformy było jak najszybsze objęcie powszechnym systemem wszystkich pracujących⁶. W kolejnych latach doszło jednak do istotnego ograniczenia kręgu podmiotowego osób objętych systemem powszechnym, m.in. o służby mundurowe⁷ i górników⁸, dla których

stworzono specjalną regulację opartą na zasadach stosowanych przed 1999 r.⁹ (opartą na systemie zdefiniowanego świadczenia oraz na niższym niż powszechny wieku emerytalnym¹⁰). Odrębny system ubezpieczeń społecznych dla rolników indywidualnych praktycznie pozostawiono bez zmian i ubezpieczonych w nim nie objęto nowymi regulacjami emerytalnymi. Ubezpieczeni w KRUS podlegają jednofilarowemu systemowi o charakterze repartycyjnym, w którym składka pokrywa jedynie niewielką część kosztów wypłaty świadczeń i w pozostałej części są one finansowane z dotacji budżetowej do KRUS.

W 2011 r. ograniczono część składki trafiającej do utworzonych w ramach reformy otwartych funduszy emerytalnych¹¹ z 7,3% wynagrodzenia do 2,3% wynagrodzenia¹², przy czym 5 punktów procentowych składki emerytalnej przeniesiono nie na indywidualne konto z Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)¹³ (na którym ewidencjonowane są składki emerytalne do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i kapitał po-

dzięki różnorodności. Reforma systemu emerytalno-rentowego w Polsce, Warszawa 1997.

2 Dz.U. Nr 137, poz. 887.

3 Zob. pierwotne brzmienie art. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, opublikowane w Dz.U. z 1998 r., Nr 137, poz. 887, na końcu artykułu.

4 W raporcie przygotowanym przez Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Reformy Zabezpieczenia Społecznego, *Bezpieczeństwo dzięki różnorodności...* wskazano, że w przypadku systemu ubezpieczeń rolników indywidualnych dopłaty z budżetu stanowią 95% wartości wypłacanych emerytur i rent rolniczych (s. 2).

5 Zgodnie z art. 180 ust. 3 i 4 Konstytucji RP z 1997 r. sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku na skutek uniemożliwiających mu sprawowanie jego urzędu choroby lub utraty sił. Tryb postępowania oraz sposób odwołania się do sądu określa ustawa. Ustawa określa także granicę wieku, po osiągnięciu której sędziowie przechodzą w stan spoczynku.

6 Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Reformy Zabezpieczenia Społecznego, *Bezpieczeństwo dzięki różnorodności...*, s. 2, 12–14.

7 Również ustawa z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 r., t. I, poz. 664) zachowała odrębność systemu emerytur mundurowych, w tym w zakresie wieku emerytalnego.

8 W związku z opóźnieniem uchwalenia ustawy o emeryturach pomostowych i protestami górników przed Sejmem przed wyborami parlamentarnymi i prezydenckimi w 2005 r.

9 Rozdział 3a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.) dodany w 2005 r. po protestach górników pod Sejmem.

10 Zgodnie z art. 50a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych górnicza emerytura przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: ukończył 55 lat życia, ma okres pracy górniczej wynoszący łącznie z okresami pracy równorzędnej co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lat pracy górniczej, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa. Wiek emerytalny wymagany od pracowników: kobiet mających co najmniej 20 lat, a mężczyzn co najmniej 25 lat pracy górniczej i równorzędnej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, wynosi 50 lat.

11 Na podstawie ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (tekst jedn. Dz.U. z 2010 r. Nr 34, poz. 189 z późn. zm.).

12 Ustawą z dnia 25 marca 2011 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem systemu ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 45, poz. 398).

13 Art. 25 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

czątkowy), lecz na specjalnie utworzone subkonto¹⁴ w ramach indywidualnego konta w ZUS.

W 2012 r. podjęto decyzję o stopniowym podwyższeniu wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn do 67 lat¹⁵ oraz o wprowadzeniu do systemu emerytalnego emerytur częściowych wypłacanych przed osiągnięciem podwyższonego wieku emerytalnego¹⁶. Ustawa z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw przewidziała nowy rodzaj świadczenia dla ubezpieczonych w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego – emeryturę częściową, do której prawo nabywać mają mężczyźni po osiągnięciu 65 roku życia i 40 lat okresów składkowych i nieskładkowych oraz kobiety po osiągnięciu 62 roku życia i 35 lat okresów składkowych i nieskładkowych¹⁷. Wysokość emerytury okresowej ma wynosić w przypadku ubezpieczonych w KRUS 50% kwoty emerytury rolniczej należnej po osiągnięciu podwyższonego wieku emerytalnego i nie podlegać podwyższeniu do kwoty emerytury podstawowej¹⁸. W przypadku ubezpieczonych w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych emerytura częściowa ma stanowić 50% kwoty emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i nie podlegać podwyższeniu do kwoty najniższej emerytury¹⁹.

Taka regulacja prowadzi do istotnego zróżnicowania sytuacji ubezpieczonych w Funduszu Ubezpieczeń

Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w zakresie wysokości emerytury częściowej, rozumianej jako relacja emerytury częściowej do emerytury wypłacanej po osiągnięciu wieku emerytalnego. W przypadku ubezpieczonych w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co do zasady, emerytura wypłacana po osiągnięciu wieku emerytalnego ma składać się z dwu składników: emerytury z FUS²⁰ i dożywotniej emerytury kapitałowej²¹, podczas gdy emerytura z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stanowi całość emerytury wypłacanej rolnikom. Oznacza to, że dla rolników emerytura częściowa stanowić będzie 50% emerytury wypłacanej po osiągnięciu wieku emerytalnego, podczas gdy dla ubezpieczonych w FUS stanowić będzie mniej niż 50% emerytury wypłacanej po osiągnięciu wieku emerytalnego.

W przypadku ubezpieczonych w FUS wysokość emerytury częściowej, zgodnie z art. 26b ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynosi 50% kwoty emerytury ustalonej w oparciu o jej art. 26. Zgodnie z powołanym wyżej art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia (ustalonej w sposób określony w art. 25 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego. Artykuł 25 wskazanej ustawy określa, że podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego²². Oznacza to, że podstawą do obliczenia emerytury częściowej będzie jedynie kwota zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego oraz

14 Art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, z późn. zm.)

15 Z wyjątkiem służb mundurowych (dla, których zachowano odrębny system) i górników.

16 Ustawa z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 r., t. 1, poz. 637).

17 Art. 26b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz art. 19 a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznych rolników (tekst jedn. Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291, z późn. zm.). W przypadku ubezpieczonych w KRUS zamiast okresów składkowych i nieskładkowych wymagany jest okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu.

18 Art. 19a ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

19 Art. 26b ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, który odwołuje się do art. 26 tejże ustawy.

20 Uregulowanej w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

21 Finansowanej ze środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym oraz z zapisów na subkoncie w ZUS (mimo że mają one charakter repartycyjny, a nie kapitałowy).

22 W odniesieniu do osób, które nabyły prawo do kapitału początkowego w związku z podleganiem ubezpieczeniom społecznym przed dniem 1 stycznia 1999 r.

zwaloryzowanego kapitału początkowego. *A contrario* przy jej obliczaniu nie zostaną uwzględnione ani składki odprowadzone do OFE, ani składki zaewidencjonowane na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych²³.

W przypadku ubezpieczonych w KRUS opisany wyżej mechanizm nie występuje i emerytura częściowa stanowić będzie 50% emerytury wypłacanej po osiągnięciu wieku emerytalnego²⁴.

Natomiast w przypadku ubezpieczonych w FUS wypłata emerytury częściowej powoduje obniżenie poziomu emerytury wypłacanej po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zgodnie z art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę częściową, podstawę obliczenia emerytury przyznawanej po osiągnięciu wieku emerytalnego pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek do-

Odmienne dla ubezpieczonych w KRUS i FUS określony jest wpływ pobierania emerytur częściowych na wysokość emerytury przyznawanej po osiągnięciu wieku emerytalnego.

Odmienne dla ubezpieczonych w KRUS i FUS także określony jest wpływ pobierania emerytur częściowych na wysokość emerytury przyznawanej po osiągnięciu wieku emerytalnego. W przypadku ubezpieczonych w KRUS fakt wypłaty emerytury okresowej przed osiągnięciem wieku emerytalnego nie wpływa na wysokość emerytury rolniczej wypłacanej po jego osiągnięciu²⁵.

23 Mimo, że subkonto prowadzone jest w ramach indywidualnego konta ubezpieczonego w FUS, to składek na nim zaewidencjonowanych nie uwzględnia się przy ustalaniu wysokości emerytury, o której mowa w art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z art. 40a ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych stan subkonta pomniejsza się o kwoty wypłaconych okresowych emerytur kapitałowych, w części obliczonej od podstawy, którą stanowiły zwaloryzowane składki i odsetki za zwłokę zaewidencjonowane na tym subkoncie. Pomniejszenia dokonuje się na dzień wypłacenia tych emerytur. Zgodnie z art. 24 pkt 2 oraz art. 27 pkt 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz.U. Nr 228, poz. 1507 z późn. zm.) składki zaewidencjonowane na subkoncie uwzględniane są przy ustalaniu wysokości okresowych i dożywotnich emerytur kapitałowych.

24 Zgodnie z art. 19a ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

25 Artykuły 25 i 26 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników nie przewidują jakiegokolwiek wpływu

chodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Oznacza to, że kwoty te odejmuje się od sumy zwaloryzowanych składek i kapitału początkowego, zaewidencjonowanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego w FUS.

W konsekwencji wprowadzona przez ustawę z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych emerytura częściowa ma całkowicie odmienny charakter dla ubezpieczonych w FUS i w KRUS. W przypadku ubezpieczonych w FUS, będących członkami otwartych funduszy emerytalnych, emerytura częściowa stanowi mniej niż 50% emerytury przyznawanej po osiągnięciu wieku emerytalnego²⁶ oraz powoduje obniżenie wysokości tego świadczenia. W przypadku ubezpieczonych w KRUS emerytura częściowa stanowi 50% emerytury przyznawanej po osiągnięciu wieku emerytalnego²⁷ oraz nie wpływa negatywnie

wypłaty emerytury częściowej na wysokość części składkowej i części uzupełniającej emerytury rolniczej.

26 Bez uwzględnienia kwestii podwyższenia emerytury do kwoty najniższej emerytury.

27 Bez uwzględnienia kwestii podwyższenia emerytury do kwoty emerytury podstawowej.

na wysokość emerytury przyznawanej po osiągnięciu wieku emerytalnego.

Nie budzi wątpliwości, że występują istotne różnice konstrukcyjne między systemem ubezpieczeń rolniczych i systemem ubezpieczeń pracowniczych. O ile ten pierwszy jest systemem o zdefiniowanym świadczeniu, w którym ograniczone jest powiązanie wysokości świadczenia z poziomem składek, to ten drugi w całości oparty jest na zasadzie zdefiniowanej

pobierających emeryturę częściową – w zależności od tego, czy jest to emerytura „pracownicza” (z FUS), czy rolnicza (z KRUS). O ile zatem, ze względu na specyfikę systemu powszechnego i systemu rolniczego, nie budzi wątpliwości dopuszczalność określenia różnej wysokości emerytur częściowych w każdym z tych systemów, to jednak relacja wysokości emerytury częściowej do emerytury przyznawanej po osiągnięciu wieku emerytalnego oraz ewentualny wpływ emerytury

Obecny kształt regulacji dotyczącej emerytur częściowych dla ubezpieczonych w FUS i dla ubezpieczonych w KRUS narusza zasadę demokratycznego państwa prawa wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP oraz zasadę równości wobec prawa wynikającą z art. 32 Konstytucji RP.

składki, a wysokość świadczenia ustalana jest z wykorzystaniem mechanizmów aktuarialnych w oparciu o zaewidencjonowane lub zgromadzone składki (zwaloryzowane lub pomnożone w wyniku działalności inwestycyjnej). Różnice te jednak w żaden sposób nie powinny wpływać na relacje między wysokością emerytury wypłacanej po osiągnięciu wieku emerytalnego a wysokością emerytury częściowej wypłacanej przed osiągnięciem tego wieku. W systemie repartycyjnym (a taki charakter ma wypłata emerytury częściowej zarówno dla ubezpieczonych w FUS, jak i w KRUS) brak jest także uzasadnienia dla odmiennego uregulowania wpływu wypłaty emerytury częściowej na poziom emerytury wypłacanej po osiągnięciu wieku emerytalnego w obu systemach. W efekcie uznać należy, że obecny kształt regulacji dotyczącej emerytur częściowych dla ubezpieczonych w FUS i dla ubezpieczonych w KRUS narusza zasadę demokratycznego państwa prawa wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP oraz zasadę równości wobec prawa wynikającą z art. 32 Konstytucji RP. Nie ma bowiem uzasadnienia dla opisanego wyżej zróżnicowania sytuacji prawnej

częściowej na poziom emerytury przyznawanej po osiągnięciu wieku emerytalnego powinny być w obu systemach takie same, by zachować zasadę równości wobec prawa. Taki wniosek dodatkowo potwierdza wyłączenie przez ustawodawcę uwzględnienia przy ustalaniu wysokości emerytury częściowej elementu socjalnego, czyli mechanizmów najniższej emerytury i emerytury podstawowej, mających zastosowanie w przypadku emerytur przyznawanych po osiągnięciu wieku emerytalnego.

Zatem w konsekwencji przyjętych rozwiązań ubezpieczeni w systemie powszechnym są „karani finansowo” za skorzystanie z emerytury częściowej, poprzez obniżenie poziomu emerytury przyznawanej po osiągnięciu wieku emerytalnego, a ubezpieczeni w systemie rolniczym – nie. Oznacza to, że rolnicy indywidualni są zachęceni przez kształt regulacji do korzystania z emerytur częściowych, a ubezpieczeni w FUS – zniechęceni. Uznać przeto należy, że ustawodawca w sposób całkowicie nieuzasadniony różnicuje sytuację prawną ubezpieczonych w zakresie emerytury częściowej, w zależności od systemu, w którym są

oni ubezpieczeni. Zróżnicowanie to nie wynika bezpośrednio z odmienności zasad funkcjonowania każdego z tych systemów, lecz jest konsekwencją decyzji podjętej przez ustawodawcę przy określaniu zasad wypłaty emerytur częściowych. W systemie pracowniczym nie ma wszak przeszkód systemowych, by przy ustalaniu wysokości emerytur częściowych uwzględniać poziom wszystkich składek ubezpieczonego, a nie jedynie tych zaewidencjonowanych na indywidualnym koncie w ZUS. Nie ma również przeszkód, by nadać regulacji taki kształt, by ZUS uwzględniał także zwaloryzowane składki na subkoncie oraz wartość jednostek rozrachunkowych na rachunku ubezpieczonego w otwartym funduszu emerytalnym. Po przyjęciu takiego rozwiązania emerytura częściowa dla pracujących mogłaby stanowić 50% wysokości świadczenia wypłacanego po osiągnięciu wieku emerytalnego, a więc być ustalana według analogicznych zasad jak

rytur (gdyż uszczuplałyby wartość środków, za które ubezpieczony powinien nabyć dożywotnią emeryturę kapitałową po osiągnięciu wieku emerytalnego)²⁸, ze względu na sposób finansowania części kapitałowej systemu emerytalnego, jednak w przyjętej regulacji dotyczącej emerytur częściowych nie przyjęto takiego rozwiązania.

Zasada równości wobec prawa wymaga, by dla wszystkich ubezpieczonych zastosować te same instrumenty – jednolicie zachęcające bądź zniechęcające do korzystania z emerytur częściowych. W obecnym stanie przyjąć należy, że w zakresie emerytur częściowych ubezpieczeni w FUS są dyskryminowani w życiu społecznym, w porównaniu z ubezpieczonymi w KRUS, w sposób nieuzasadniony odmiennosiami obu systemów.

W efekcie przyjęte przez ustawodawcę rozwiązania dotyczące emerytur częściowych uznać należy za nie-

Zasada równości wobec prawa wymaga, by dla wszystkich ubezpieczonych zastosować te same instrumenty – jednolicie zachęcające bądź zniechęcające do korzystania z emerytur częściowych.

w przypadku ubezpieczonych w KRUS. Ze względu na fakt, że emerytury częściowe wypłacane są ubezpieczonym w FUS na zasadach repartycyjnych, oznacza to, że ich wypłata jest finansowana na takich samych zasadach jak w przypadku ubezpieczonych w KRUS – środkami pochodzącymi z bieżących składek i dotacji budżetowych. Zatem nic nie stoi na przeszkodzie, by także w systemie pracowniczym nie wprowadzać pomniejszenia wysokości emerytury wypłacanej po osiągnięciu wieku emerytalnego ze względu na wypłaty emerytur częściowych. Jedynie w przypadku, gdyby emerytury częściowe były finansowane z części kapitałowej (ze środków zgromadzonych w OFE), musiałyby one uszczuplać wysokość przyszłych eme-

mieszczące się we wzorcu regulacji dopuszczalnych przez Konstytucję RP jako zgodnych z zasadami demokratycznego państwa prawnego oraz gwarancjami równości wobec prawa i zakazu dyskryminacji w życiu społecznym i gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny²⁹. Na kształcie przyjętych rozwiązań zaważył niewątpliwie pośpiech przy ich przyjmowaniu oraz uchwalenie ich przed przyjęciem regulacji dotyczą-

²⁸ Analogicznie do przypadku występującego w okresowych emeryturach kapitałowych wypłacanych obecnie kobietom przed osiągnięciem przez nie wieku emerytalnego przewidzianego dla mężczyzn.

²⁹ Art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP.

cych instytucji wypłacających dożywotnie emerytury kapitałowe, a także wcześniejsze obniżenie składki przekazywanej do OFE i wprowadzenie subkont w ZUS. Ponieważ ustawodawca przewidział okres *vacatio legis* dla rozwiązań wynikających z ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw³⁰, *de lege ferenda* należy postulować ujednoczenie rozwiązań dotyczących emerytur częściowych zastosowanych w systemie powszechnym i w systemie rolniczym. Poza ramy niniejszego artykułu wykracza natomiast kwestia włączenia rolników indywidualnych do powszechnego systemu emerytalnego, gdyż jest to proces wymagający wieloaspektowych zmian przepisów w zakresie ujedno-

³⁰ Zgodnie z art. 22 tej ustawy wchodzi ona w życie z dniem 1 stycznia 2013, również wiek emerytalny podnoszony będzie stopniowo.

Pierwotne brzmienie art. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych opublikowane w Dz.U. z 1998 r. Nr 137, poz. 887.

Art. 6. 1. Obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem ust. 3 oraz art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są:

- 1) pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów,
- 2) osobami wykonującymi pracę nakładczą,
- 3) członkami rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych, zwanymi dalej „członkami spółdzielni”,
- 4) osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jeżeli zostały zawarte z jednym zleceniodawcą na czas dłuższy niż 14 dni, a okres przerwy między nimi wynosi mniej niż 60 dni, zwanymi dalej „zleceniobiorcami”, oraz osobami z nimi współpracującymi, z zastrzeżeniem ust. 4,
- 5) osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi,
- 6) posłami i senatorami pobierającymi uposażenie, zwanymi dalej „posłami i senatorami”,

liczenia regulacji podatkowych, a także dotyczących działalności gospodarczej i rachunkowości³¹.

³¹ W chwili obecnej rolnicy indywidualni nie podlegają w związku z prowadzeniem gospodarstwa rolnego podatkowi dochodowemu od osób fizycznych, podatkowi od nieruchomości, nie są traktowani jak osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą i nie podlegają w związku z tym mającym zastosowanie do takich osób przepisom dotyczącym m.in. zgłaszania do ewidencji czy też rachunkowości. Niewątpliwie wstąpienie Polski do Unii Europejskiej i objęcie rolników indywidualnych dopłatami bezpośrednimi, a także innymi programami współfinansowanymi ze środków unijnych, może być uznane za istotny czynnik prowadzący do zbliżenia warunków prowadzenia gospodarstw rolnych do prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, co powinno docelowo prowadzić do ujednoczenia sytuacji prawnej obu tych rodzajów działalności w najszerszym możliwym zakresie, w tym także w sferze ubezpieczeń społecznych.

- 7) osobami pobierającymi stypendium sportowe, zwanymi dalej „stypendystami sportowymi”,
- 8) osobami wykonującymi odpłatnie pracę, na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania,
- 9) osobami pobierającymi zasiłek dla bezrobotnych oraz absolwentami pobierającymi stypendium w okresie odbywania szkolenia lub stażu, na które zostali skierowani przez powiatowy urząd pracy, zwanymi dalej „bezrobotnymi”,
- 10) duchownymi,
- 11) żołnierzami niezawodowymi w służbie czynnej,
- 12) osobami odbywającymi zastępcze formy służby wojskowej,
- 13) żołnierzami zawodowymi,
- 14) funkcjonariuszami Policji,
- 15) funkcjonariuszami Urzędu Ochrony Państwa,
- 16) funkcjonariuszami Straży Granicznej,
- 17) funkcjonariuszami Państwowej Straży Pożarnej,
- 18) funkcjonariuszami Służby Więziennej,
- 19) osobami przebywającymi na urloпах wychowawczych lub pobierającymi zasiłek macierzyński,

- 20) osobami pobierającymi świadczenia socjalne wypłacane w okresie urlopu oraz osobami pobierającymi zasiłek socjalny wypłacany na czas przekwalifikowania zawodowego i poszukiwania nowego zatrudnienia, wynikające z odrębnych przepisów lub układów zbiorowych pracy.
2. Zasady podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym osób pobierających zasiłek stały lub gwarantowany zasiłek okresowy z pomocy społecznej regulują odrębne przepisy.
3. Obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby wymienione w ust. 1 pkt 13–18, które podjęły służbę po dniu wejścia w życie ustawy.
4. Osoby określone w ust. 1 pkt 4 nie podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, jeżeli są uczniami szkół ponadpodstawowych lub studentami, do ukończenia 26 lat.
-